

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

LT

Kalba

Briuselis, 2014 m. lapkričio 5 d.
ECA/14/48

Europos Audito Rūmų pirmininko Vítor Caldeira kalba

2013 m. metinių ataskaitų pristatymas

Europos Parlamento biudžeto kontrolės komitetui

Briuselis, 2014 m. lapkričio 5 d.

Autentiškas tik sakomas tekstas

Pirmenybė teikiama sakytinei versijai

ECA Press

Damijan Fišer – Atstovas spaudai

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

Tel. (+352) 4398 45410 Mob. tel. (+352) 621 55 22 24

E. paštas: press@eca.europa.eu @EUAuditorsECA Youtube: [EUAuditorsECAeca.europa.eu](https://www.youtube.com/EUAuditorsECA)

Gerbiama Pirmininke,

Gerbiami nariai,

Man didelė garbė Europos Parlamento biudžeto kontrolės komitetui pristatyti 2013 finansinių metų Audito Rūmų metinę ataskaitą.

Audito Rūmai suvokia, kad savo ataskaitą skelbia svarbių Europai pokyčių metu.

Turime naujus Europos Parlamento bei šio komiteto narius, taip pat svarbiausiose Europos Komisijos pareigose matome naujus veidus.

Kalbant apie ES finansų valdymą, 2014–2020 m. laikotarpiui nustatytos naujos išlaidų programos ir finansinės taisyklės, kurios dabar turi būti tinkamai įgyvendintos ir taikomos.

Net jei sunkiausia finansų ir ekonominė krizė jau galbūt praeityje, poreikis geriausiai panaudoti ribotus finansinius išteklius išlieka.

Audito Rūmai, remdamiesi savo ilgamete audito patirtimi, rengia pagrindinių rizikų, kylančių ES finansų valdymui, padėties apžvalgą.

Šių metų metinėje ataskaitoje dėl ES biudžeto mes taip pat padarėme nemažai su finansų valdymu 2013 m. susijusių išvadų, kurios bus naudingos sprendžiant 2014–2020 m. kilsiančias problemas.

Gerbiami nariai,

Prasidėjus šiam naujam išlaidų laikotarpiui mūsų ataskaitoje teigiama, kad apskritai ES finansų valdymas dar nėra pakankamai geras.

ES naudoja savo biudžeto lėšas, tačiau vis dar yra nemažai galimybių dar labiau pagerinti tai, kaip šios lėšos yra panaudojamos.

ES finansų valdytojų ne tik prašoma panaudoti visus turimus išteklius, iš jų taip pat reikalaujama užtikrinti, kad išlaidos atitiktų ES taisykles ir kad jomis būtų pasiekti piliečiams labai svarbūs rezultatai.

Jie taip pat turėtų sugebėti atsiskaityti už visus tris dalykus: lėšų panaudojimą, taisyklių laikymąsi ir numatytų rezultatų pasiekimą.

Be jokios abejonės, tai – sudėtinga pusiausvyros užtikrinimo užduotis. Šiais metais mūsų metinėje ataskaitoje įspėjama, jog yra rizika, kad visiems šiems trimis aspektams tuo pat metu nebus skirta pakankamai dėmesio.

Taigi kaip 2013 m. ES finansų valdytojai vykdė savo veiklą ES ir kitais lygmenimis? Ir ko galėtume pasimokyti?

Kalbant apie **ES finansinių išteklių panaudojimą**, kaip kad esame savo ataskaitoje pažymėję, 2013 m. mokėjimai iš ES biudžeto pasiekė beveik 99 % šiems metams numatytų išteklių maksimalią ribą.

Iš viso ES išleido daugiau kaip 148 milijardus eurų. Tai daugiau nei suma, kurią kasmet išleidžia 18 valstybių narių vyriausybės iš 28. Tokiu būdu kiekvienam ES piliečiui tenka maždaug 290 eurų.

Naudojant 2013 m. ES biudžeto lėšas visoje Europoje ir pasaulyje mokėjimai buvo atlikti milijonams asmenų ir organizacijų, įskaitant ūkininkus, mažas įmones ir viešąsias įstaigas.

Savo ataskaitoje dėl 2013 m. mes darome išvadą, kad šios operacijos buvo tinkamai užregistruotos ir įrašytos į apskaitą laikantis tarptautinių kaupiamosios apskaitos standartų. Taip, beje, buvo nuo pat programavimo laikotarpio pradžios 2007 m.

Kitai tariant, mes patvirtinome besąlyginę audito nuomonę dėl Komisijos parengtų 2013 m. ES finansinių ataskaitų patikimumo.

Tačiau leiskite man pridurti keletą žodžių ir jus perspėti dėl dviejų problemų, susijusių su **ES pinigų srautų valdymu** artimiausiais metais.

Pirma, nepaisant aukšto mokėjimų lygio iš finansinių ataskaitų matyti, kad neįvykdytų finansinių ir kitų įsipareigojimų skaičius 2013 m. ir toliau didėjo. Metų pabaigoje jie sudarė 322 milijardus eurų, tačiau tikėtina, kad šis skaičius didės, kadangi 2014 m. biudžete numatyta prisiimti daugiau įsipareigojimų nei atlikti mokėjimų.

Šie „pakibę“ finansiniai įsipareigojimai kelia ypatingą rūpestį, kadangi pirmą kartą nustatytos tokios mokėjimų viršutinės ribos, kad artimiausius kelerius metus niekas ir toliau faktiškai nesikeis.

Šiame kontekste svarbu numatyti galimą lėšų trūkumą įgyvendinant ES programas. Todėl Audito Rūmai dar kartą, be kitų dalykų, rekomendavo Komisijai parengti ilgalaikę pinigų srautų prognozę.

Antra, didelė ES lėšų suma jau yra skirta **finansų inžinerijos priemonėms**, o Komisija ateityje ketina net dar dažniau jomis naudotis.

Šioms priemonėms skirtos ES lėšos vėliau naudojamos teikiant paramą investicijoms į projektus paskolų, garantijų ar nuosavo kapitalo forma.

Tačiau remiantis naujausiais Komisijos duomenimis, galutiniams naudos gavėjams buvo faktiškai išmokėti tik 37 % nuo 2007 m. iki 2012 m. pabaigos finansų inžinerijos priemonėms sumokėtos 8,4 milijardo eurų sumos.

Be to, šios priemonės yra sudėtingos, jas sunku teisingai įrašyti į apskaitą, o dėl to viešąją kontrolę vykdyti tampa dar sunkiau.

Todėl Audito Rūmai rekomenduoja Komisijai stengtis užtikrinti, kad tokioms priemonėms iš ES biudžeto skirti įnašai atspindėtų tikruosius pinigų srautų poreikius ir būtų tinkamai įrašyti į apskaitą.

Gerbiami nariai,

ES biudžeto lėšos išleistos. Bet vėl gi atlikus mūsų auditą paaiškėjo, kiek tų lėšų panaudota **nesilaikant taisyklių**.

Kaip to yra reikalaujama Sutartyje, mes atliekame savo metinį auditą taip, kad galėtume pateikti patikinimo pareiškimą dėl ES finansinių ataskaitų patikimumo, kuris apima ir šiose ataskaitose atspindimų operacijų tvarkingumą.

Kaip ir visais ankstesniais programavimo laikotarpio metais, Audito Rūmai daro išvadą, kad apskritai:

- 2013 m. pajamos yra tvarkingos.
- 2013 m. prisiimti finansiniai įsipareigojimai taip pat tvarkingi.
- Tačiau mokėjimus paveikė reikšmingas klaidų lygis.

Mes padarėme šias išvadas daugiausia testuodami reprezentatyvias pajamų ir išlaidų operacijų imtis.

Šis metodas mums leidžia pateikti patikimus visų mokėjimų ir skirtingų biudžeto išlaidų sričių klaidų lygių įverčius.

Vertiname, kad bendras 2013 m. mokėjimų klaidų lygis yra 4,7 % palyginti su 4,8 % 2012 m. Kaip žinote, visais metais nuo tada, kai pradėjome audituoti ES finansines ataskaitas, įvertintas klaidų lygis viršijo vadinamąją 2 % reikšmingumo ribą.

2013 m. beveik visos išlaidų sritys buvo paveiktos reikšmingo klaidų lygio. Vienintelė išimtis buvo 10,6 milijardo eurų suma, kurią ES išleido savo pačios administracinėms reikmėms.

Mūsų rezultatai taip pat rodo, kad klaidos padaromos ne tik visose veiklos išlaidų srityse, bet ir visose vietose, kur išleidžiamos ES lėšos.

Taigi įvertintas klaidų lygis didesnis tose srityse, kuriose atsakomybe už ES lėšų valdymą Komisija dalijasi su valstybėmis narėmis. 2013 m. su 80 % ES lėšų, kurioms buvo taikomas pasidalijamasis valdymas, susijęs įvertintas klaidų lygis yra 5,2 %. Kitose srityse, kurias daugiausia tiesiogiai valdo Komisija, jis sudaro 3,7 %.

Kaip ir 2012 m., dvi politikos sritys, kurios buvo labiausiai veikiamos klaidų, yra regioninė politika ir kaimo plėtra.

Be to, mūsų audito rezultatai rodo, kad pritaikius vidaus kontrolės procedūras, padėtis gali labai žymiai pasikeisti.

Kaip esame savo ataskaitoje pažymėję, Komisija ir nacionalinės institucijos ėmėsi įvairių taisomųjų veiksmų norėdamos pašalinti klaidas, kurias jos nustatė Audito Rūmų tikrintose operacijose. Be šių veiksmų, bendras Audito Rūmų įvertintas klaidų lygis būtų buvęs daug didesnis: ne 4,7 %, o 6,3 %.

Tačiau vidaus kontrolės priemonės galėtų būti veiksmingesnės. Kaip ir ankstesniais metais, nacionalinės institucijos turėjo pakankamai informacijos, kuri būtų leidusi ištaisyti daugelį Audito Rūmų nustatytų klaidų net prieš Komisijai pateikiant prašymą dėl kompensacijos. Pavyzdžiui, kaimo plėtros srityje vertiname, kad tai iš esmės galėjo sumažinti įvertintą Audito Rūmų klaidų lygį nuo 6,7 % iki 2,0 %.

Audito Rūmų nuomone, visos valstybės narės turėtų imtis veiksmų, kad savo šalyse sumažintų ES išlaidų srityse daromų klaidų skaičių bei pagerintų savo teikiamos informacijos apie jų kontrolės sistemų veikimą kokybę.

Nors vadovybės ataskaitose nurodytų išlaidų tvarkingumo trūkumų kompensavimas nėra Audito Rūmų, kaip nepriklausomo auditoriaus, pareiga, mes privalome pasakyti, ar ES lygmeniu turimi duomenys teisingai atspindi realią padėtį.

Kaip esame pareiškę savo ataskaitoje, pačių Audito Rūmų rezultatai rodo, kad gali būti, jog Komisija nepakankamai įvertina tikrąsias rizikos veikiamas sumas.

Jei Komisija ir valstybės narės nori žymiai sumažinti klaidų lygius, jos turės geriau generuoti informaciją apie išlaidose pasitaikančias klaidas ir taisomuosius veiksmus, kurių jos imasi.

Tačiau svarbiausia tai, kad jos turi pašalinti šios problemos priežastis. Savo ataskaitoje pateikiame įžvalgų apie tas klaidas, į kurias nacionalinės institucijos turėtų atkreipti dėmesį. Ataskaitoje pateikėme daug tipinių pavyzdžių, kaip antai:

- įmonė, prašanti lėšų kaip MVĮ, nors iš tikrųjų ji priklauso didelei bendrovei;
- oro uosto projekto vadovas, atliekantis esamos viešosios sutarties papildymus, nesuteikdamas kitoms įmonėms galimybės pateikti savo pasiūlymą; ir
- ūkininkas, prašantis subsidijos už ganyklas, kurios iš dalies buvo apaugusios krūmais ir medžiais.

Šiais pavyzdžiais iliustruojami pagrindiniai klaidų šaltiniai, būtent:

- prašymai kompensuoti netinkamas išlaidas, projektus, veiklą ar naudos gavėjus;
- rimti viešųjų pirkimų taisyklių pažeidimai; ir
- neteisingos žemės ūkio paskirties plotų deklaracijos.

Finansų valdytojai ES ir nacionaliniu lygmeniu turėtų pirmiausia visą dėmesį skirti dėl šių priežasčių atsirandančių klaidų užkardymui, o tada – jų aptikimui ir ištaisymui. Jie taip pat turėtų turėti omeny, koks svarbus vaidmuo tenka tinkamumo sąlygų įvykdymui ir viešųjų pirkimų taisyklių laikymuisi siekiant užtikrinti, kad įgyvendinant politinius tikslus ES lėšos būtų naudojamos efektyviai ir veiksmingai.

Gerbiamieji nariai,

2007–2013 m. programavimo laikotarpiu ES lėšų valdytojai visų pirma atsižvelgė į poreikį išleisti turimus pinigus, po to – į būtinybę atitikti taisykles ir tik tada, tačiau palyginti nedaugeliu atvejų, – į **rezultatų pasiekimą** ir poveikio užtikrinimą.

Tai atspindi ES biudžeto valdymo mechanizmų pagrindinę ypatybę. Pareigūnai valstybių narių ir ES lygmeniu patiria didžiulį spaudimą leisti lėšas, nes kitaip jie gali netekti finansavimo, tačiau jiems nėra suteikiamos lygiavertės paskatos naudojant lėšas siekti rezultatų

Todėl ES ir nacionaliniu lygmeniu taikomos valdymo sistemos buvo iš esmės įdiegtos tam, kad būtų naudojami turimi finansiniai ištekliai ir užtikrintas finansavimo gavimo taisyklių laikymasis, o ne rezultatų pasiekimas.

Tokia situacija turi keistis, jei norime, kad veiksmingumas žymiai pagerėtų. Mūsų ataskaitos 10 skyriuje pateikta daug pavyzdžių iš 19 2013 m. Audito Rūmų priimtų specialiųjų ataskaitų siekiant parodyti, kaip skiriant daugiau dėmesio rezultatams galima pagerinti veiksmingumą.

Į tai atsižvelgdami Audito Rūmai palankiai vertina Komisijos iniciatyvas skatinti veiksmingumo kultūros puoselėjimą.

Ši kultūra turi būti pagrįsta tvirtu ES ir nacionaliniu lygmeniu priimtu įsipareigojimu siekti geriausių įmanomų rezultatų turint tik nedaug ES finansinių išteklių.

Taip pat labai svarbu, kad būtų suteiktos tinkamos veiksmingumo skatinimo paskatos.

Savo ataskaitoje pripažįstame vaidmenį, kurį šiuo atžvilgiu gali atlikti **veiklos lėšų rezervas**. Tačiau įspėjame, jog tam, kad jis suteiktų veiksmingą finansinę paskatą valstybėms narėms, turi būti iš anksto susitarta dėl tinkamų su rezultatais susijusių tikslų ir turi būti sudaryta galimybė susipažinti su patikima informacija apie siekiant šių tikslų padarytą pažangą.

Taip pat pabrėžiame, kad geresnės kokybės informacija apie pasiektus rezultatus – tai būtina efektyvesnės atskaitomybės už veiklos rezultatus ES lygmeniu užtikrinimo sąlyga.

Pastaraisiais metais buvo atlikti svarbūs atskaitomybės už veiklos rezultatus sistemos pakeitimai ES lygmeniu, o visų pirma pažymėtina tai, kad Komisija pradėjo rengti metines vertinimo ataskaitas.

Tačiau Audito Rūmų nuomone, sistema turi būti dar labiau tobulinama, visų pirma todėl, kad ji yra pernelyg fragmentiška: ji neleidžia pakankamai gerai išnagrinėti tokių svarbių elementų kaip ES pridėtinė vertė ir padaryta pažanga siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų.

Todėl Komisijai teikiame tris konkrečias rekomendacijas:

- Pirma, kai kitą kartą bus peržiūrimas finansinis reglamentas, pasiūlyti nuoseklesnę ataskaitų apie veiksmingumą teikimo sistemą;
- Antra, metinėje vertinimo ataskaitoje apibendrinti pažangą, padarytą siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų; ir
- Trečia, Komisijos lygmeniu toliau plėtoti atsakomybės už ES išlaidų indėlį siekiant politikos rezultatų prisiėmimo mechanizmus.

Gerbiama Pirmininke, gerbiami nariai,

ES biudžeto valdymas galėtų – ir turėtų – būti geresnis.

Kaip sakiau pačioje pradžioje, čia nekalbama apie tai, ką rinktis: leisti lėšas, laikytis taisyklių ar siekti rezultatų. Reikia sugebėti šiuos tris dalykus atlikti tuo pačiu metu.

Taip pat reikia stengtis, kad ES biudžetas būtų lengviau valdomas nustatant aiškesnius tikslus ir paprastesnius lėšų panaudojimo mechanizmus. Tai – svarbiausia 2007–2013 m. biudžeto laikotarpiu įgyta patirtis, su kuria taip pat galėsite susipažinti mūsų atliktoje žemės ūkio ir sanglaudos išlaidų apžvalgoje, kurią paskelbėme šiandien.

Tikiuosi, kad pristatydams mūsu 2013 m. metinę ataskaitą aiškiai įvardijau, kad Audito Rūmai yra tvirtai įsipareigoję pasitelkus savo audito rezultatus padėti ES institucijoms, taip pat ir šiam Parlamentui bei valstybėms narėms kaip galima geriau panaudoti ES lėšas, kad būtų gauti tokie rezultatai, kurių pagrįstai tikisi ES piliečiai.

Dėkoju už dėmesį.